

Instytucje prawne prawa rodzinnego w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Oprac. własne.

Instytucje prawne prawa rodzinnego w Polsce

Źródło: Jordan Rowland, domena publiczna.

Jeden z najważniejszych obszarów życia każdego człowieka to sfera życia rodzinnego. Relacje z bliskimi oddziałują na naszą sytuację i samopoczucie. Wpływają na zaspokojenie potrzeb egzystencjalnych i psychicznych. Często wpływ ten jest korzystny, bywają jednak takie relacje, które powodują określone problemy, np. w rodzinach dysfunkcyjnych. Wówczas konieczne jest skorzystanie z instytucji prawnych prawa rodzinnego, które pozwalają opanować i uporządkować zaistniałe realia, zniwelować deficyty. Z wieloma z nich możesz się spotkać w życiu codziennym.

Twoje cele

- Przeanalizujesz, czym jest pokrewieństwo i powinowactwo.
- Scharakteryzujesz instytucję przysposobienia.
- Porównasz rozwód i separację.
- Przeanalizujesz, czym jest intercyza.

Przeczytaj

Pokrewieństwo

Pokrewieństwo to pochodzenie od wspólnego przodka. Wyznacza ono grono osób zaliczanych do rodziny.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Pokrewieństwo w linii prostej łączy osoby, które pochodzą bezpośrednio lub pośrednio jedna od drugiej (pradziadek, dziadek, ojciec, syn, wnuk, prawnuk, praprawnuk).

Pokrewieństwo w linii bocznej łączy osoby, które nie pochodzą od siebie, ale mają wspólnego przodka (rodzeństwo, kuzynostwo, dalsze kuzynostwo).

Pokrewieństwo jest mierzone **w stopniach**, a stopień pokrewieństwa określa się według liczby urodzeń, wskutek których ono powstało. Stopień pokrewieństwa w linii prostej jest równy liczbie pokoleń dzielących dane osoby (np. syn i ojciec są krewnymi pierwszego stopnia, prababka i prawnuczka są spokrewnione w stopniu trzecim). Krewni w linii prostej mogą być **wstępnymi**, jeżeli są starsi od osoby, wobec której ustalamy pokrewieństwo, albo **zstępnymi**, jeśli są od tej osoby młodszy. Stopień pokrewieństwa w linii bocznej równy jest liczbie urodzeń koniecznych do zaistnienia osób, których koligację określamy (np. rodzeństwo to krewni drugiego stopnia w linii bocznej, ponieważ do zaistnienia tego pokrewieństwa potrzebne były dwa urodzenia, każdego z rodzeństwa).

Pokrewieństwo, a także jego stopień są istotne, ponieważ mają wpływ na wiele praw i obowiązków, m.in. na:

- prawa rodzicielskie;
- prawa do zachowku w przypadku dziedziczenia testamentowego;
- dziedziczenie ustawowe;

- obowiązek alimentacyjny.

Linia prosta pokrewieństwa

Obliczając stopień pokrewieństwa, nie uwzględniamy Jana (np. Jan i Maria są spokrewnieni w drugim stopniu linii prostej):

Linia prosta pokrewieństwa

Obliczając stopień pokrewieństwa, nie uwzględniamy osoby Jana (np. Jan i Maria są spokrewnieni w drugim stopniu linii prostej)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o.

Linia boczna pokrewieństwa

Obliczając stopień pokrewieństwa, nie uwzględniamy Jana (np. Sabina i Katarzyna są spokrewnione w szóstym stopniu linii bocznej):

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Powinowactwo

Powinowactwo powstaje w związku z zawarciem małżeństwa. Jest to węzeł prawny łączący małżonka i krewnych drugiego małżonka. Cechą charakterystyczną powinowactwa jest to, że trwa ono mimo ustania małżeństwa. Powinowatym jest krewny małżonka, np. pasierb, teść, teściowa, szwagier, szwagierka. Linię i stopień powinowactwa określa się według linii i stopnia pokrewieństwa. Zgodnie z obowiązującymi przepisami obowiązuje zakaz zawierania małżeństw przez osoby, które są spowinowaczone w linii prostej.

Przysposobienie (adopcja)

Przysposobienie jest instytucją prawa rodzinnego, która ma na celu stworzenie w sferze prawnej skutków tożsamyh z pokrewieństwem naturalnym, a jej celem jest zapewnienie osobom tego pozbawionym zastępczego środowiska opiekuńczo-wychowawczego.

Zgodnie z polskim prawem istnieje możliwość przysposobienia jedynie osób małoletnich dla ich dobra, przy czym wymaganie małoletności powinno być spełnione w dniu złożenia wniosku o przysposobienie. Dodatkowym warunkiem w przypadku osób, które ukończyły 13 lat, jest ich zgoda. W przypadku innych osób (młodszych), jeśli rozumieją znaczenie tej instytucji, wymagane jest ich wysłuchanie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ponadto wymagana jest odpowiednia różnica wieku, jaka dzieli naturalnych rodziców i ich dzieci.

Ważną przesłanką orzeczenia przysposobienia jest zgoda naturalnych rodziców osoby przysposabianej. Najwcześniej można jej udzielić po upływie sześciu tygodni od urodzenia dziecka. Zgoda ta nie jest wymagana, gdy rodzice naturalni zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, są nieznani lub gdy porozumienie z nimi napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje też sytuację, że w przypadku rodziców o ograniczonej [zdolności prawnej](#) sąd opiekuńczy jest zwolniony od konieczności uzyskania zgody, jeżeli jej brak jest oczywiście sprzeczny z dobrem dziecka.

Zgodę na adopcję powinien też wyrazić współmałżonek przysposabiającego i opiekun, jeżeli adoptowany jest objęty opieką. O przysposobieniu decyduje sąd opiekuńczy.

Skutki adopcji

Przysposobienie (adopcja) wywołuje różne konsekwencje.

Pełne przysposobienie powoduje przerwanie więzi prawnych wynikających z pokrewieństwa między przysposabianym a jego krewnymi naturalnymi. Między przysposabiającym i przysposobionym powstaje taki stosunek, jak między rodzicami a dziećmi. Przysposobiony nabywa prawa i obowiązki wynikające z pokrewieństwa w stosunku do krewnych przysposabiającego. Ustają prawa i obowiązki przysposobionego wynikające z pokrewieństwa względem jego krewnych i tych krewnych wobec przysposobionego.

Przysposobienie niepełne wywołuje ograniczone skutki. Przerwanie dotychczasowych więzi adoptowanego z jego naturalną rodziną sprowadza się tylko do rodziców. W ich miejsce wstępuje przysposabiający. W pozostałym zakresie następuje utrzymanie dotychczasowych więzi pokrewieństwa.

Przysposobienie wspólne jest wówczas, gdy przysposabiającymi są małżonkowie, a **syngularne**, gdy przysposobienia dokonuje osoba samotna lub jedno ze współmałżonków.

Możemy mieć również do czynienia z adopcją zagraniczną. Jest ona dopuszczalna jedynie wówczas, kiedy tylko w ten sposób można zapewnić przysposobianemu odpowiednie zastępcze środowisko rodzinne.

Przysposobienie z ważnych powodów może ulec zniesieniu na wniosek adoptowanego, adoptującego lub prokuratora. O rozwiązaniu adopcji decyduje sąd rejonowy w drodze wyroku.

Rozwiązanie adopcji powoduje wygaśnięcie jej skutków. Możliwa jest jednak sytuacja, że adoptowany zachowuje nabyte imię i nazwisko.

Zastanów się, który rodzaj adopcji jest według ciebie najlepszy.

Rozwód

Istnieją różne powody ustania małżeństwa. Może to być śmierć jednego z małżonków albo uznanie go za zmarłego, z powodu unieważnienia małżeństwa, ale także na skutek orzeczenia przez sąd rozvodu. Rozwód polega na ustaniu małżeństwa na podstawie wyroku sądu.

Z żądaniem rozvodu może wystąpić każde z małżonków. Rozwód jest orzekany, jeżeli zaistnieją przesłanki pozytywne w postaci trwałego i zupełnego rozkładu pożycia (ustają więzi uczuciowe, gospodarcze i intymne) i gdy nie wystąpi któraś z tak

zwanych negatywnych przesłanek orzeczenia rozwodu. Negatywne przesłanki orzeczenia rozwodu występują wówczas, gdy:

- wskutek ustania małżeństwa mogłoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków;
- z innych względów byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;
- rozwodu żąda małżonek wyłącznie winny rozkładowi pożycia, a drugie z małżonków odmówiło zgody na rozwód (brak zgody tego małżonka podlega weryfikacji z punktu widzenia zasad współżycia społecznego).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, sąd może skierować strony do [mediacji](#). Przedmiotem mediacji może być zarówno pojednanie małżonków, jak i sporne kwestie, które w braku wspólnych ustaleń małżonków staną się przedmiotem rozstrzygnięcia sądu (alimenty, sposób sprawowania władzy rodzicielskiej, kontakty z dziećmi, sprawy majątkowe).

Rozważ, dlaczego w Polsce obserwujemy tendencję wzrostową liczby rozwodów.

Separacja

Istota separacji polega na umożliwieniu sądowi wydania orzeczenia o rozłączeniu małżonków bez rozwiązywania związku małżeńskiego. Dzieje się tak w przypadku zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego. Separacja zakłada możliwość pojednania małżonków w przyszłości. Równocześnie separacja nie wyklucza orzeczenia rozwodu w przyszłości, ale nie jest ona etapem sprawy rozwodowej. Podstawową przesłanką orzeczenia separacji jest wystąpienie między małżonkami zupełnego rozkładu ich pożycia (przy rozwodzie rozkład pożycia musi być też trwały). Separacja nie jest dopuszczalna, gdy:

- wskutek niej miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków;

- z innych względów orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Inaczej niż w przypadku rozwodu z żądaniem separacji może wystąpić małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może orzec separację na podstawie zgodnego wniosku małżonków. W przypadku orzeczenia separacji małżeństwo trwa nadal, ale więzi między małżonkami zostają rozluźnione wskutek uchYLENIA obowiązku wspólnego pożycia. Małżonkowie pozostający w separacji nie mogą zawrzeć nowych związków małżeńskich. Trwa między nimi obowiązek udzielania sobie wzajemnej pomocy, ale ograniczony do sytuacji, gdy przemawiają za tym względy słuszności. W wyroku orzekającym separację regulowane są te same kwestie, co w wyroku rozwodowym, tj. m.in.:

- kwestia winy;
- kwestia władzy rodzicielskiej;
- kwestia alimentacji dzieci;
- kwestia alimentacji małżonka;
- kwestia podziału majątku.

Separacja może być też zniesiona. Dzieje się tak na zgodne żądanie małżonków.

Intercyza

Zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego po ślubie małżonkowie zostają objęci tzw. ustawową wspólnością majątkową. Wszystko, co od tej chwili zgromadzą, będzie częścią majątku wspólnego, który obejmie m.in. ich wynagrodzenie za pracę, dochody z innych działalności, kupione nieruchomości i ruchomości.

Wspólnota ta nie będzie dotyczyła majątku, w którego posiadanie każdy z małżonków wszedł przed ślubem. Intercyza daje możliwość zmiany zasad ustawowej wspólności majątkowej przez ustalenie umownego ustroju majątkowego między małżonkami.

Intercyza może być zawarta zarówno przed ślubem, jak i po nim i może przewidywać następujące rozwiązania kwestii majątkowych:

Ustosunkuj się do tezy, że intercyza stanowi wyraz braku zaufania do współmałżonka.

Słownik

mediacja

metoda rozwiązywania sporów, w której osoba trzecia (mediator) pomaga stronom we wzajemnej komunikacji i dojściu do porozumienia; ma charakter dobrowolny, poufny i nieformalny

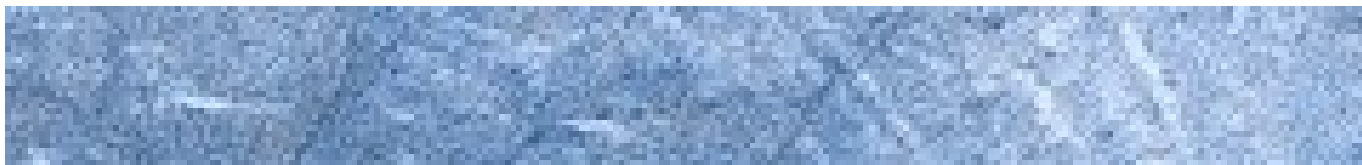
zdolność do czynności prawnych

zdolność do dokonywania we własnym imieniu czynności prawnych, czyli do przyjmowania i składania oświadczeń woli, które mają na celu wywołanie, powstanie, zmianę lub ustanie stosunku prawnego

zdolność prawna

zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków w prawie cywilnym

Gra interaktywna

Test

Sprawdź swoją wiedzę dotyczącą prawa rodzinnego

Poziom trudności:

InteractiveTest.di
fficultyLevel.easy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni wynik:

-

Trwa wczytywanie...

| **Ćwiczenie 1**

| **Ćwiczenie 2**

| **Ćwiczenie 3**

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z opisanym przypadkiem i wykonaj polecenie.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie rozwiązano małżeństwo Jana Kowalskiego i Janiny Kowalskiej. Przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego był romans Jana Kowalskiego ze swoją teściową Joanną Zalotną. Po uzyskaniu rozwodu Jan Kowalski zamierzał ożenić się z Joanną Zalotną.

Źródło: oprac. własne.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z opisanym przypadkiem i wykonaj polecenie.

Jerzy i Barbara byli szczęśliwym małżeństwem przez pierwsze 5 lat po ślubie. Następnie ich relacje zaczęły się psuć. Jerzy zaczął sięgać po alkohol, nie wracał do domu na noc, więcej czasu spędzał z kolegami niż z żoną i dziećmi. Barbara z kolei wdała się w romans i po pewnym czasie wyprowadziła się ze wspólnego mieszkania wraz z dziećmi. Przez rok Jerzy i Anna nie utrzymywali ze sobą żadnych relacji, całkowicie wygasły między nimi więzi emocjonalne, fizyczne, nie prowadzili też wspólnie żadnych spraw dotyczących wspólnego majątku. Mimo tych okoliczności, Barbara nie straciła nadziei na poprawę relacji z Jerzym i uzdrowienie związku w przyszłości. Chciała za to formalnie uregulować i poukładać wszystkie kwestie małżeńskie i rodzicielskie, uzyskując stosowny wyrok sądowy, potwierdzający formalnie aktualną sytuację. Kobieta nie dążyła do rozwodu.

Źródło: oprac. własne.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z przedstawioną sytuacją i wykonaj polecenie.

Jan Kowalski miał syna Wojciecha i prawnuka Bogusława oraz siostrę Zenobię.

Źródło: oprac. własne.

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z przedstawioną sytuacją i wykonaj polecenie.

Anna i Robert pobrali się 1 stycznia 2020 r. Nie zawarli żadnych małżeńskich umów majątkowych. Oboje byli osobami zamożnymi. Przed zawarciem małżeństwa Anna nabyła luksusowy jacht dalekomorski i apartament w Warszawie, natomiast Robert zakupił kamienicę w centrum Krakowa i najnowszy model sportowego mercedesa. W sierpniu 2020 r. pojawiła się okazja, aby Robert kupił również ferrari. Zakup postanowił sfinansować z bieżących dochodów z pracy w korporacji. Jednocześnie miesiąc później Anna ze swoich zarobków w firmie farmaceutycznej nabyła obraz Rembrandta.

Źródło: oprac. własne.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Instytucje prawne prawa rodzinnego w RP

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

6) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (małżeństwo, wspólnota majątkowa, prawa i obowiązki rodziców oraz dziecka, w tym pełnoletniego, obowiązek alimentacyjny).

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

17) wyjaśnia instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (intercyza; rozwód, separacja; pokrewieństwo i powinowactwo; przysposobienie).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest pokrewieństwo i powinowactwo;
- charakteryzuje instytucję przysposobienia;
- porównuje rozwód i separację;
- analizuje, czym jest intercyza.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- burza mózgów;
- mapa myśli;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimedium.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;

- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie w formie burzy mózgów ustalają, co im kojarzy się z pojęciami:

- pokrewieństwo, powinowactwo i adopcja;
- rozwód i separacja;
- intercyzę.

Odpowiedzi są zapisywane na tablicy przez wybraną osobę w postaci mapy myśli.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie nauczyciela – omówienie na bazie utworzonej przez uczniów mapy myśli:

- czym jest pokrewieństwo i powinowactwo (wraz z wyjaśnieniem, jak obliczamy stopnie pokrewieństwa i powinowactwa);
- instytucji adopcji;
- na zasadzie porównawczej rozwodu i separacji;
- czym jest intercyza.

2. Zostaje przeprowadzona dyskusja na temat: Czy najlepszym rozwiązaniem problemów małżeńskich jest rozwód lub separacja?

3. Sporządzenie notatki z lekcji z podziałem na najważniejsze informacje dotyczące:

- pokrewieństwa i powinowactwa;
- przysposobienia;
- rozvodu i separacji;
- intercyzy.

Faza podsumowująca

1. Rozwiązanie gry interaktywnej.

2. Wykonanie ćwiczeń do multimedium (1-3).

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (1-8).

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium może być wykorzystane do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania prezentacji multimedialnej o instytucjach prawnych prawa rodzinnego w RP.